

ข่าวประชาสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๙-๕๐๐๐ ภายใน ๕๖๖๖ โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๕๘-๐๓๑๑

ข่าวจากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับประจำวันที ๑๑ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๕ หน้า ๑๐

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

มองชายแดนใต้ผ่าน 'รุสนี' และ'ช่างซ่อมตุ๊กตาแห่งอาเคเซีย'

สร้อยสายฟ้า :รายงาน

สถานการณ์ชายแดนภาคใต้ยังคงมีความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีข่าวปรากฏตามสื่อต่างๆ สม่าเสมอ เหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นได้ถูกสะท้อนออกมาในรูปแบบของงานเขียนโดยนักเขียนไทยหลายคน ทั้งบทกวี เรื่องสั้น และนวนิยายงานศิลป์กับสังคม 2555 : เทศกาลศิลปะนานาชาติ หัวข้อ "ไม่ขอรับเกียรติยศใดๆ ทั้งสิ้น" สถาบันปรีดี พนมยงค์ ร่วมกับ ชมรมอาสาพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และกลุ่มเขียนข่าว มหาวิทยาลัยรามคำแหง จัดเสวนาวรรณกรรมหัวข้อ มองชายแดนใต้ผ่าน "รุสนี" และ "ช่างซ่อมตุ๊กตาแห่งอาเคเซีย" เปิดประเด็นเสวนาโดย ชมัภร แสงกระจ่าง (นักเขียน, นักวิจารณ์) **พรธาดา สุวัธนวิช (อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)** มี ธนวิฏ ปรีชาจารย์และ สิทธิธรรม โรหิตะสุข เป็นผู้ดำเนินรายการ"ถึงแม้ว่านวนิยายทั้งสองเรื่องนี้จะไม่ได้รับรางวัลซีไรต์ในปีนี้ แต่คุณค่าทางเนื้อหาดีกว่ารางวัล โดยเฉพาะคุณค่าในแง่ที่สะท้อนเรื่องราว ความคิด ของพื้นที่ชายแดนภาคใต้ จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมจึงหยิบเอาผลงานสองเล่มนี้มาเปิดประเด็นพูดคุย" สิทธิธรรมกล่าว

ทั้งชมัภรและพรธาดาต่างร่วมกันตั้งข้อสังเกตกับนวนิยายทั้งสองซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในสมบัติสาธารณะ มีความเห็นว่าสิ่งที่เหมือนกันของนวนิยายทั้งสองเรื่องที่ได้เห็นได้ชัดเจนคือ 1.สะท้อนเรื่องราวของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2.ความแรงของเหตุการณ์และเรื่องราวในเรื่อง 3.การใช้สัญลักษณ์ 4.ใช้ผู้หญิงมุสลิมเป็นตัวเดินเรื่อง

นวนิยายเรื่อง รุสนี ชมัภรมองว่า เป็นเรื่องสะท้อนภาพชายแดนภาคใต้ สะท้อนความเป็นจริงทุกซด แต่ต่างจากข่าวเพราะเขียนเป็นนวนิยาย รุสนี-ตัวเดินเรื่องเป็นหญิงมุสลิมและเป็นตัวแทนผู้หญิงคนหนึ่งภาคใต้ ผู้เขียนสร้างส่วนของเรื่องสามส่วนคือ 1.รุสนีอยู่ในหมู่บ้านตีนเขาบูโด 2. ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าคนในหมู่บ้านเล็กๆ อยู่กันอย่างสงบสุข อยู่ๆ วันหนึ่งก็มีเหตุการณ์ทำให้มีความรุนแรง 3.ตัวละครทุกตัวในเรื่องต่างมีเหตุผลในการกระทำของตัวเอง และตัวละครทุกตัวของมนตรีมีปัญหาหมด ยิ่งอ่านยิ่งทำให้รู้ว่าความขัดแย้งระหว่างไทยพุทธกับมุสลิมเยอะจริงๆ และลึกมาก ๆ

เรื่องนี้มีประเด็นมากกว่าเรื่องการเมืองและการก่อการร้าย การที่ผู้เขียนถ่ายทอดปัญหาไว้ไวใน รุสนี ด้วยการให้วัยรุ่นในเรื่องเกลียดชังคนมุสลิม ชมัภรอ่านแล้วรู้สึกสะท้อนใจว่าทำไมเด็กๆ จึงเกลียดชังได้ขนาดนั้นและจริงหรือ นอกจากนี้มนตรียังไม่ทิ้งเอกลักษณ์ของตัวเองที่มักมีรายละเอียดของคนยากคนจนถ่ายทอดไว้ในเรื่อง ทำให้เห็นว่า ปัญหาที่ผู้เขียนนำเสนอ สะท้อนความจริงของสังคม คนที่กำลังลำบาก และผู้อ่านได้รู้ว่ายังมีคนที่ยากไร้อีกเยอะในสังคมของเรา ปัญหาจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในตอนจบของเรื่อง อ่านแล้วอึ้งจนรู้สึกว่าจะมีวิธีใดที่จะช่วยพวกเขาหรือตัวละครในเรื่องได้ เพราะนักเขียนสะท้อนปัญหาต่างๆ ได้อย่างละเอียดลออและสะท้อนใจมากๆ จนไม่มีความหวัง เรื่องนี้ในความทุกข์แทบไม่มีความสุขอยู่เลย มีแต่ความรู้สึกสีดำแล้วดำอีก รุสนี เป็นงานเขียนที่เข้มข้น

พรธาดาพูดถึง รุสนี ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเรื่องไม่ได้กระทบแต่คนที่ก่อสงคราม ก่อความรุนแรง แต่ผลกระทบจากเหตุการณ์ส่งผลมายังคนที่ไม่รู้ชื่อไหนชื่อไหน และคนที่เป็นตัวแทนของผู้ที่ไม่รู้ชื่อไหนชื่อไหนคือผู้หญิงและเด็ก จะเห็นว่ารุสนีในเรื่องถูกกระทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ตรงนี้เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนซ่อนเอาไว้

ความไม่ลงตัวของ รุสนี ในความเห็นของชมัภรคือ เรื่องนี้รุสนีตัวเดินเรื่องมีแต่ช่วงตอนหัวกับท้ายเรื่อง แต่กลางๆ เรื่องรุสนีหายไปและเป็นตัวละครอีกตัวเดินเรื่องแทน ซึ่งไม่รับกับชื่อเรื่องที่ตั้งไว้แต่ต้น ผู้เขียนถ่ายทอดภาวะของผู้หญิง

ไม่ได้ ไม่มีรายละเอียด ตรงนี้เป็นจุดอ่อนของเรื่องเพราะผู้เขียนเป็นผู้ชายแต่ให้ตัวเดินเรื่องเป็นผู้หญิง แต่มนตรีก็เลือกที่จะไม่เล่าเรื่องผ่านรุสนีในตอนกลางเรื่อง ซึ่งเป็นวิธีที่ถูกของนักเขียนคือถ้าไม่รู้ก็อย่าเล่า พอเล่ารุสนีผ่านมุมมองของอีกคนทำให้เรื่องสะดุด คนอ่านไม่อยากตามเรื่อง ส่วนความน่าติดตามนั้น ผู้เขียนทำได้ดีและตัวเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นก็ทำให้ยอมรับพอสมควร พรธาดากลับมองว่าการที่มนตรีเลือกให้รุสนีหายไปในช่วงกลางเรื่อง โดยให้ตัวละครอีกคนเป็นผู้เล่าเรื่อง เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของนวนิยายเรื่องนี้เพราะทำให้ผู้อ่านเห็นหลากหลายมุมมอง ยกตัวอย่าง

ฉากที่รุสนีถูกข่มขืน ผู้เขียนไม่ได้เล่าฉากข่มขืนตรงไปตรงมาแต่เล่าฉากนี้ผ่านเกมการต่อสู้ ซึ่งเป็นกลวิธีของผู้เขียนที่ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าเกมได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของคนที่ยกข่มขืน แม้จะไม่มีเหตุการณ์ถึงการข่มขืนแต่เมื่ออ่านก็รู้ว่านี่คือฉากข่มขืน

ส่วนนวนิยายเรื่อง ช่างซ่อมตุ๊กตาแห่งอาเคเซียวิทยากรทั้งสองรวมถึงผู้ดำเนินรายการต่างมีความเห็นเหมือนกันว่า เรื่องนี้เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนซ่อนเอาไว้ พรรณาดำให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า "เรื่องนี้เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ ตั้งแต่ชื่อเรื่อง ช่างซ่อมตุ๊กตาในเรื่อง แพะ ต่างเป็นสัญลักษณ์ เนื้อเรื่องเต็มไปด้วยประโยคคมๆ นำพาผู้อ่านให้ชวนติดตามไปด้วยความสงสัย ผู้เขียนพยายามแสดงให้เห็นความระแวงแคลงใจกัน คิดว่าคนอื่นเป็นศัตรูซึ่งคล้ายกับ รุสนี ทุกคนในเรื่องเป็นเหยื่อและผู้กระทำทั้งนั้น ผู้เขียนมีการเสียดสีสังคมเป็นระยะ ด้วยการแทรกเหตุการณ์ปกติในชีวิตประจำวันของผู้คนในพื้นที่อื่นๆ หรือข่าวเหตุการณ์อื่นในช่วงเวลาเดียวกับที่ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดำเนินอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นสีสน์และเป็นอารมณ์ซ้ำขึ้น ที่เกิดขึ้นท่ามกลางความสะเทือนใจ" เรื่อง รุสนี เมื่อได้อ่านจะรู้สึกชวนติดตามเรื่อง ส่วน ช่างซ่อมตุ๊กตาแห่งอาเคเซีย อ่านแล้วต้องติดตามตลอด ต้องไขรหัสของสัญลักษณ์ต่างๆ ที่อยู่ในเรื่อง พรรณาดำมองว่าจุดด้อยของศิริวรรณในงานเขียนชิ้นนี้คือ เมื่ออ่านเรื่องจะสะดุดกับประโยคคมคายจนดูเป็นการโง่โง่เขลาคมๆ จนไม่ตามเรื่อง ในฐานะที่อ่านและติดตามผลงานของศิริวรรณ จึงค้นพบว่าผู้เขียนชอบเล่นกับกลวิธี และพยายามหนีไปจากสิ่งที่เคยทำไว้แล้ว ด้วยการหาวิธีใหม่ๆ ตลอดเวลาในการนำเสนอ อย่างนวนิยายเรื่องนี้ เขาทำทุกอย่างให้เป็นขึ้นๆ และพยายามปะติดปะต่อเรื่องกันเอง"

ขมัยภรณ์มีความเห็นว่า ช่างซ่อมตุ๊กตาฯเขียนโดยใช้สัญลักษณ์ทั้งเรื่อง ศิลปะของเรื่องนี้เป็นศิลปะจัดวาง ขณะที่ รุสนีเป็นนัยประวัติ หรือแม้แต่ฉากที่ลูกฆ่าแม่ตัวเองในเรื่องนี้ก็เช่นเดียวกัน ผู้อ่านต้องถอดสัญลักษณ์ที่ศิริวรรณซ่อนเอาไว้ เพื่อให้รู้ว่าทำไมตัวละครถึงฆ่าแม่ ตรงนี้ตีความได้ว่าการที่ตัวละครฆ่าแม่ของตัวเองเท่ากับว่าเขากำลังทำร้ายประเทศ ที่นี้ต้องมาคู่ต่อว่าเมื่อผู้เขียนสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาแล้วประสิทธิภาพของสัญลักษณ์มีไหม ถ้ามีจริงต้องทำให้ผู้อ่านตีความได้และรับทราบ เมื่อตัวละครของช่างซ่อมตุ๊กตาฯ เป็นสัญลักษณ์หนึ่ง จึงไม่จำเป็นต้องสร้างจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ ลูกก็ฆ่าแม่ได้ แม่ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ไปแล้ว ดังนั้นความรุนแรงในเรื่องนี้จะทำให้รุนแรงแค่ไหนก็ได้

พลังในวรรณกรรมจากนวนิยายสองเรื่องนี้มีใหม่ ทั้งขมัยภรณ์และพรรณาดำมองว่าทั้งสองเรื่องสะท้อนปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ระดับหนึ่ง เป็นเรื่องที่เขียนโดยคนต่างศาสนาบางครั้งอาจทำให้เรื่องเอนไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และนักเขียนมุสลิมไม่เชี่ยวชาญภาษาไทยในการเขียน

หนังสือจึงทำให้ไม่เห็นผลงานวรรณกรรมสะท้อนปัญหาชายแดนภาคใต้จากนักเขียนมุสลิม แต่ทั้งสองเรื่องก็สะท้อนให้เห็นว่าทุกอย่างมีสองด้านเสมอ

ทั้ง รุสนี และ ช่างซ่อมตุ๊กตาแห่งอาเคเซีย มีสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านต้องนึกคิดว่า "เราจะช่วยอะไรพวกเขาได้บ้าง" หรือจะปล่อยให้เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในชายแดนใต้เป็นเพียงความขำขันท่ามกลางวิถีชีวิตปกติของผู้คนอีกหลายล้านในประเทศ ที่ต่างคนต่างดำเนินชีวิตของตัวเองไป และความรุนแรงรายวันในภาคใต้ก็เป็นเพียงข่าวประจำวันที่ได้รับรู้อย่างต่อเนื่องหลายปีผ่านไป เหตุการณ์ความรุนแรงไม่เคยเปลี่ยนแปลง แต่กลับทวีความลึกของปัญหาจน "เขา"-บุคคลที่ไม่มีชื่อในรุสนี หรือแม้แต่ ช่างซ่อมตุ๊กตา ก็มีอาจเฝียวยายได้ เราจะมองชายแดนใต้ด้วยกลวิธีแบบไหน แบบสัญลักษณ์เช่นในเรื่อง ช่างซ่อมตุ๊กตาแห่งอาเคเซียหรือ นัยประวัติ แบบในเรื่อง รุสนี ???